

Hybrit måste vänta

Dagens Industri den 21 april 2022

För snart ett år sedan skrev två av oss i Dagens Industri det första kritiskt granskande debattinlägget gällande Hybrit och de stora satsningarna i Norrland på så kallat fossilfritt stål. Ambitionen att minska utsläppen av koldioxid är lovvärd, men vi argumenterade att de kopiösa mängder elektricitet man har för avsikt att ta i anspråk skulle göra större nytta för såväl miljön som ekonomin om den användes på andra sätt. Ingen av Hybrids vd:ar, Anna Borg (Vattenfall), Martin Lindquist (SSAB) eller Jan Moström (LKAB) har gått i svaromål och i sak bemött dessa argument. Arbetet verkar ha fortskridit och har dessutom fått sällskap av H2GS, ett företag som kallar sig privat men är till mer än två tredjedelar finansierat med "gröna projektkrediter" från EU för att tillverka "grönt" stål i Norrland.

Med anledning av de omvärldsförändringar som ägt rum det senaste året finns det anledning att återigen skärskåda de satsningar som är planerade i Norrland.

De skenande el- och energi-priserna har snabbt kastat in Sverige i ett stagflationsliknande scenario som påminner om oljekrisen på 70-talet. Förhöjda priser har redan drabbat hushållen via elräkningen. Under året kommer inflationen också att bryta igenom i form av högre matpriser med risk för galopperande inflation.

Parallellt med detta möter företagen ett stigande kostnadsläge som gör det svårt att höja löner eller anställa. I Skåne vågar inte eller förbjuds företag att expandera eller etablera nya verksamheter på grund av bristande eltillgång. Alternativkostnaden för de 80 TWh (mer än hälften av hela Sveriges nuvarande elkonsumtion) som Hybrit-företagen och H2 Green Steel har för avsikt att ta i anspråk för att göra vätgasbaserat stål framstår som enorm för såväl miljön som ekonomin. Med ett försiktigt antagande om en elkostnad på en krona per kWh (alla eventuella elskatter oräknade) kommer bara elen att kosta 80 miljarder per år. Enbart elkostnaden motsvarar SSAB:s genomsnittliga årsomsättning 2020–21. Till detta kan läggas kostnader för elektrolys- och vätgaslagringsanläggningar. Man har ännu inte redovisat varifrån dessa mängder av elektricitet skall komma. Vaga formuleringar om vindkraft till land eller havs kan aldrig räcka då dessa energislag är intermittenta.

Kriget i Ukraina har också medfört att eltillgången fått en säkerhetspolitisk dimension. Exporten av svensk elektricitet hade kunnat minska vårt beroende av rysk gas och ytterst eroderat Putins krigsläge.

Alltmedan elpriserna skenar och det råder krig i Europa verkar inte företrädarna för dessa satsningar oroliga över sin egen eltillförsel. Så sent som i december 2021 säger H2GS VD Henrik Henriksson till Affärsvärlden att han inte ser tillgången på effekt som en begränsning för vare sig H2GS eller andra projekt i Norrland. Enligt Affärsvärlden skulle de 12 TWh man vill ta i anspråk räcka för att elektrifiera alla Sveriges personbilar. I samma intervju påtalar Henriksson också att H2GS "har en geografisk fördel", "Energi är den största kostnaden, skulle vi göra samma sak i Tyskland som vi gör i Boden skulle du ha den dubbla elkostnaden."

Citaten ovan förmedlar intrycket att H2GS affärsidé verkar vara att lägga beslag på vattenkraften i norr och kapitalisera på Sveriges usla överföringskapacitet, åtnjuta väsentligt lägre produktionskostnader och sedan göra större vinster. Detta uppbackat med miljarder kronor från EU som miljoner från Energimyndigheten.

Inte heller SSAB verkar särskilt bekymrade över sin eltilgång. I DI (21/12 -21) sa SSAB:s styrelseordförande Lennart Evrell att såväl kablar till Europa som kablar till södra Sverige "är kapitalförstöring. När ledningarna är klara behövs de inte." Detta med motivet att all elektricitet kommer att behövas i norr för de så kallade gröna satsningarna. Står Evrell fortfarande fast vid denna ståndpunkt?

En utökad överföringskapacitet framstår idag inte bara som en vinst för miljön och ekonomin. Det framstår också som nödvändigt med hänsyn till såväl det säkerhetspolitiska läget som det stagflationsscenario vi nu befinner oss i.

En mycket billigare och effektivare miljöförbättrande åtgärd vore att ge SSAB den elektricitet man ber om för att bygga en ny anläggning i Oxelösund. Den skrotbaserade ståltillverkningen innebär bara 0,9 procent av de utsläpp som är förknippade med masugns-baserad produktion. Få anläggningar i världen torde vara lika miljövänliga. Att svenska politiker inte möjliggör en sådan investering, men ställer miljardbelopp och Norrlands älvar till ett fåtal bolags förfogande i tider av elkris och krig är minst sagt anmärkningsvärt.

Vattenfall och LKAB är statliga bolag, i SSAB är staten största ägare och H2GS huvudfinansiär är EU:s skattebetalare. Om dessa bolag i tider av skenande elpriser, krig och stundande stagflation ska ta mer än hälften av Sveriges elförsörjning i anspråk för möjligheten att kalla sitt stål för grönt, måste både bolagen och ansvariga ministrar komma upp med en avsevärt bättre motivering än den allmänheten hittills fått sig till livs.

Jan Blomgren

Magnus Henrekson

Christian Sandström